

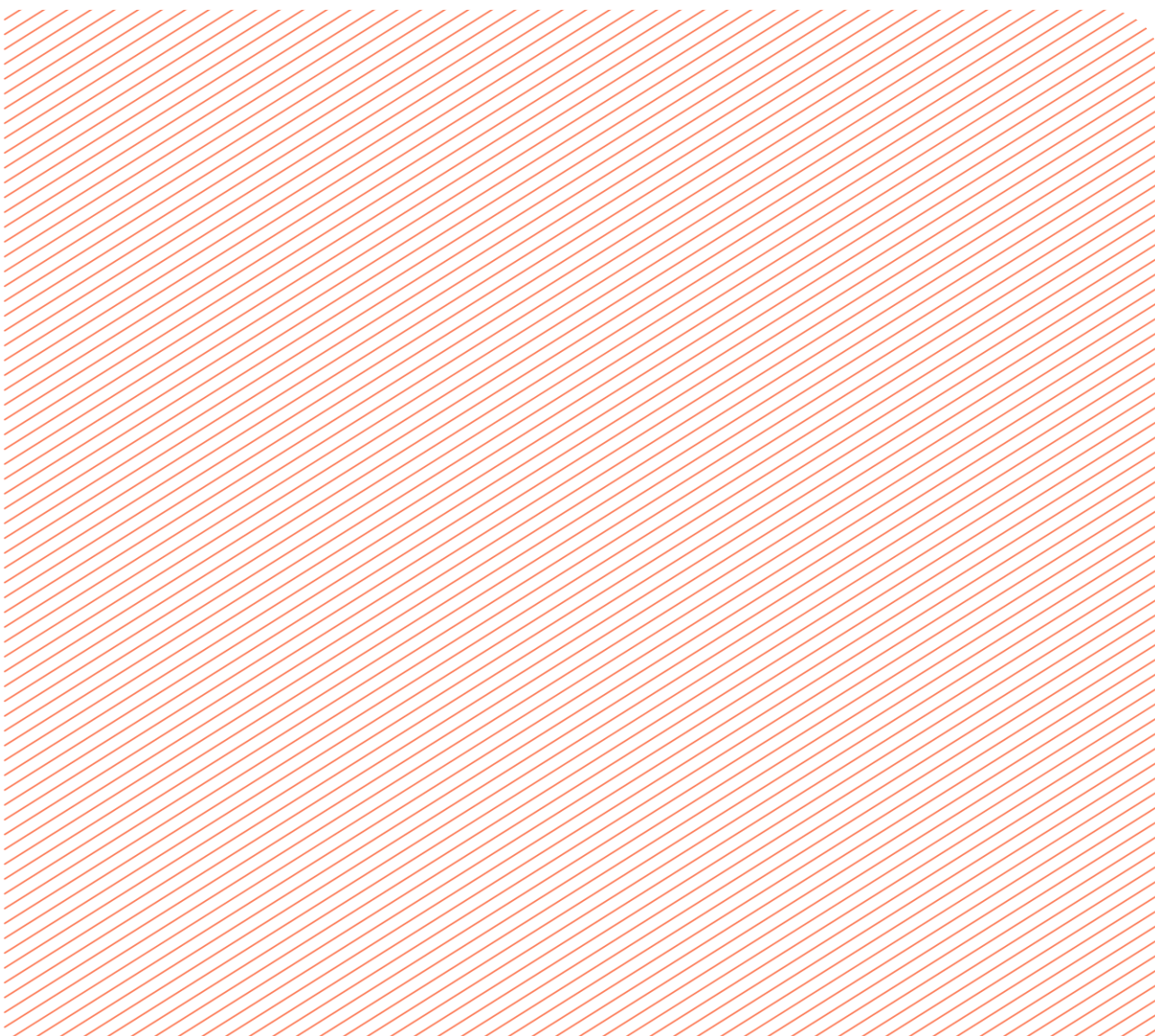

Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynets tilsyn med transportbransjen 2015–2017

Arbeidstilsynet

Rapport – september 2018

September 2018
Arbeidstilsynet
Postboks 4720 Torgarden
7468 Trondheim

ISBN: 978-82-90112-74-0

Tittel: Arbeidstilsynets tilsyn med transportbransjen 2015–2017

Innhold

Oppsummering	4
Innledning	6
Om bransjen	8
Hvem vi har ført tilsyn med	10
Tema og funn fra tilsyn	12
Om Arbeidstilsynets funn	22
Referanser og lenker	26

Oppsummering

Arbeidstilsynet har i perioden 2015–2017 gjennomført totalt 2732 tilsyn med ulike aktører i transportbransjen. Tilsynene har vært rettet mot transportører innen både godstransport og persontransport med turbuss, samt bestillere av transportoppdrag. Mange transportvirksomheter har gode og ordnede forhold for sine sjåførere. I denne rapporten fokuserer vi på de avvikene vi har avdekket i tilsynene.

Gjennom våre tilsyn har vi blant annet avdekket følgende:

- I 1709 av tilsynene kontrollerte vi om transportvirksomhetene har skriftlige arbeidsavtaler. Resultatene viser at de fleste har dette på plass. Gjennom 476 kontroller av innholdet i avtalene har vi imidlertid avdekket at de i 42 prosent av tilfellene mangler viktig informasjon om arbeidsforholdet.
- I 330 av tilsynene kontrollerte vi om arbeidsgiver har kontroll på om sjåførenes arbeidstid er i overensstemmelse med Forskrift om arbeidstid for sjåførere. 40 prosent av de kontrollerte arbeidsgiverne hadde ikke kontroll på dette.
- I 223 av tilsynene kontrollerte vi om virksomhetene har rutine for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid. 36 prosent av virksomhetene manglet rutiner for dette.
- I 388 av tilsynene kontrollerte vi om transportvirksomhetene har kartlagt de farer og problemer arbeidstakerne kan utsettes for i virksomheten. Disse tilsynene avdekket at 36 prosent av de kontrollerte virksomhetene har ikke kartlagt farer og problemer. Den største andelen brudd finner vi i virksomheter med mellom 5 og 19 ansatte.
- I 1541 av tilsynene kontrollerte vi om virksomhetene har verneombud eller avtalt annen ordning. Tilsynene avdekket at 30 prosent av de kontrollerte transportvirksomhetene ikke har verneombud eller avtalt annen ordning.
- I 1590 av tilsynene kontrollerte vi om transportvirksomhetene har avtale med godkjent bedriftshelsetjeneste. 27 prosent av de kontrollerte virksomhetene har ikke slik avtale.
- I 115 av tilsynene kontrollerte vi om virksomhetene gir utenlandske godstransportsjåførere allmenngjort minstelønn. I disse tilsynene fant vi at 74 prosent av de utenlandske sjåførene får lavere lønn enn allmenngjort minstelønn.
- I 136 tilsyn med bestillere og 12 tilsyn med hovedleverandører fant vi at 71 prosent av kontrollerte bestillere og 50 prosent av kontrollerte hovedleverandører ikke overholder informasjonsplikten.
- I tillegg avdekket 125 tilsyn med bestillere og 12 tilsyn med hovedleverandører at 82 prosent av de kontrollerte bestillerne og 67 prosent av de kontrollerte hovedleverandørene ikke overholder påseplikten.

Brudd på de forskjellige tema varierer i omfang og alvorlighetsgrad. Det er for eksempel mer alvorlig at en sjåfør ikke har arbeidsavtale, enn at arbeidsavtalen ikke er helt i tråd med arbeidsmiljølovens minimumskrav til innhold. Samtidig ser vi at det i en del arbeidsavtaler er satt opp ulovlige betingelser knyttet til lønn, arbeidstid og andre forhold. Det er en dårlig start i et arbeidsforhold.

Vi finner ofte avvik på forskjellige arbeidstidsbestemmelser. Arbeidsgiver har ansvaret for å planlegge sjåførenes arbeidstid, sørge for at arbeidstiden blir registrert og kontrollere at arbeidstiden er innenfor arbeidstidsbestemmelsenenes rammer. Bransjen gir tilbakemeldinger om at dette er spesielt krevende innenfor transport, fordi arbeidsgiver må forholde seg til forskjellige bestemmelser i flere regelverk.

Vi finner også gjennomgående manglende systematikk i det lovpålagte helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, og vi ser at mange ikke er tilknyttet godkjent bedriftshelsetjeneste eller bruker denne tjenesten godt nok. Dersom virksomhetene i større grad benytter seg av kompetansen til de godkjente bedriftshelsetjenestene, spesielt i forbindelse med kartlegging, risikovurdering og planlegging av nødvendige tiltak, vil dette sannsynligvis redusere antall brudd på de fleste tema som er vist i denne rapporten.

Våre tilsyn viser også at mange utenlandske sjåførere har ulovlige lønnsbetingelser ved kjøring av kabotasje og kombinert transport i Norge. Økt satsning på informasjon og veiledning gjennom Treparts bransjeprogram¹ – og samarbeid med andre kontrolletater og politiet – har gitt mer effektive tilsyn med utenlandske transportører. Det er imidlertid enda viktigere at norske virksomheter som benytter utenlandske transportører blir seg sitt ansvar bevisst. De må i større grad overholde den plikten de har til å informere og kontrollere at de utenlandske sjåførene får lovlig lønn.

Resultatene fra våre tilsyn i perioden 2015–2017 viser at det er behov for at Arbeidstilsynet fortsetter med veiledning og tilsyn i transportbransjen.

---

1 Treparts bransjeprogram er et av virkemidlene som regjeringen har etablert for å ta tak i arbeidsmiljøutfordringer i utsatte bransjer, etter initiativ fra bransjene selv og partene i arbeidslivet. Treparts bransjeprogram transport omfatter gods- og turbil-delen av bransjen.

Innledning

Arbeidstilsynet har en satsning i transportbransjen. Dette er en underveisrapport som i hovedsak oppsummerer snaut tre års tilsynsaktivitet fra vi startet satsningen våren 2015 fram til desember 2017.

Gjennom satsningen har vi hatt som mål at:

- Antall arbeidsulykker og arbeidsrelaterte helseskader skal reduseres
- Bransjen skal etter satsingen ha bedre kunnskap om og bedret praktisering av relevante bestemmelser i arbeidsmiljøloven og tilhørende forskrifter som arbeidstidsbestemmelsenes muligheter og begrensninger
- Bransjen skal etter satsingen ha bedre kunnskap om og etterleve allmenngjøringsforskrifter
- I samarbeid med andre kontrolletater skal Arbeidstilsynet redusere muligheten for useriøse virksomheter til å drive i strid med norsk regelverk

I satsingen har vi brukt alle Arbeidstilsynets virkemidler:

- Tilsyn
- Veiledning
- Samarbeid med andre
- Premissgivning og regelverksutvikling

Satsingens hovedaktivitet er tilsyn, men vi gjennomfører også veilednings- og kommunikasjonstiltak for å øke kunnskapen om regelverket og for å sette fokus på utfordringene i bransjen. Tiltakene vil ikke bli beskrevet nøyere i denne rapporten, men antall veiledninger er vist i tabellen under. Med veiledninger menes for eksempel deltakelse med innlegg på seminarer, forskjellige møter hos bransjeorganisasjoner, arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner.

År	Antall gjennomførte veiledninger	Antall deltakere på veiledninger	Antall virksomheter på veiledninger
2015	13	483	291
2016	13	299	130
2017	26	651	354
Sum	52	1433	775

Arbeidstilsynet har også deltatt i veilednings- og kommunikasjonstiltak med andre myndigheter og organisasjoner. Gjennom Treparts bransjeprogram transport har vi samarbeidet om en informasjonskampanje rettet mot utenlandske godstransportører og vi har utarbeidet informasjon rettet mot bestillere av transporttjenester. Se mer informasjon i lenker på siste side i rapporten.

I løpet av satsingen har vi også jobbet med å forbedre tilsyns- og kontrollsamarbeidet med andre kontrolletater og politiet. Arbeidstilsynet har også deltatt i arbeidet med å utforme en felles tilsynsstrategi. Se mer informasjon i lenkesamling til slutt i rapporten.

Arbeidstilsynet har i løpet av satsingen erfart at organisasjoner, arbeidsgivere og arbeidstakere er spesielt opptatt av to ting – hva vi spør etter og hva vi finner i våre tilsyn. Vi har derfor valgt å ha hovedfokus nettopp på dette i denne rapporten: *Hva er det Arbeidstilsynets kontrollerer ved tilsyn – og hva finner vi?*

Vi har gjennomført 2732 tilsyn totalt i perioden. Fordeling per år er vist under.

År	Antall tilsyn totalt
2015	941
2016	1040
2017	751
Sum	2732

Vi har i hovedsak gjennomført tilsyn på to måter:

- Tilsyn langs vei
- Tilsyn hos bedrifter

Innen disse to kategoriene tilsyn er det underkategorier som vist under.

Type tilsyn	Antall tilsyn
Tilsyn langs vei med norske transportører. Godstransport og persontransport med turbuss	1404
Tilsyn langs vei med norske transportører. Hovedfokus på sikker bruk av bakløftere.	269
Tilsyn langs vei med utenlandske transportører. Godstransport	184
Bedriftstilsyn hos norske oppdragsgivere. Godstransport og persontransport med turbuss	152
Tilsyn langs vei med utenlandske transportører. Persontransport med turbuss.	71
Bedriftstilsyn hos norske transportører. Generelle tema.	459
Bedriftstilsyn hos norske transportører. Forebygge arbeidsulykker.	146
Effekttilsyn	47
Sum	2732

Se eget kapittel for en detaljert beskrivelse av de forskjellige typer tilsyn.

Om transportnæringen

Deler av transportnæringen har alvorlige og sammensatte arbeidsmiljøutfordringer med problemstillinger på tvers av de ulike yrkesgruppene.

Sykefravær

Sykefraværet innenfor transportbransjen har ligget på et høyt nivå over tid sammenliknet med andre næringer (NAV). Yrkesgruppen sjåfør/mannskap har større risiko for enkelte helseutfall sammenliknet med alle yrkesaktive (NOA).

Arbeidsulykker

Arbeidsulykker som fører til skader og dødsfall er fremdeles en betydelig utfordring i arbeidslivet, også i transportnæringen. Transportnæringen er blant de næringsgruppene med flest antall arbeidsulykker med langvarig fravær pr. 1000 sysselsatte, og flest antall arbeidsskadedødsfall.

Arbeidstid

Arbeidstid har betydning for både helse, balanse mellom jobb og privatliv og velferd. Skiftarbeid og lange arbeidsuker er viktige risikofaktorer i dagens arbeidsmiljø. Både lang arbeidstid og natt- og skiftarbeid medfører økt risiko for fysiske og psykiske helseplager og økt ulykkesrisiko. Deler av transportnæringen preges av til dels uforsvarlige arbeidstidsordninger. Opplæring og informasjon knyttet til arbeidslivet er viktig. Konsekvenser av for lite eller dårlig opplæring og informasjon kan være økt risiko for arbeidsulykker og andre uheldige fysiske og psykiske belastninger for arbeidstaker.

Økt arbeidskraftmobilitet og sosial dumping

Deler av transportnæringen preges i økende grad av virksomheter som bryter arbeidsmiljølovens bestemmelser. Den økte arbeidskraftmobiliteten mellom land og tilgangen på billig arbeidskraft har medført lovstridige eller uverdige arbeidsvilkår knyttet til bruken av utenlandske arbeidstakere i Norge. Virksomheter som driver uforsvarlig og ulovlig sparer penger på å neglisjere arbeidstakeres rettigheter, helse og sikkerhet, utkonkurrerer de seriøse aktørene.

Arbeidstilsynet erfarer at arbeidstakere i små og mellomstore virksomheter, med lav organisasjonsgrad og lav kunnskap om grunnleggende HMS-forhold, ofte er utsatt for ovennevnte risikofaktorer.

Arbeidslivskriminalitet i transportbransjen

Arbeidstilsynet gjennomfører også kontroller i deler av transportbransjen i regi av a-krimsentrene. Arbeidstilsynet, Skatteetaten, Nav og Politiet samarbeider ved sju samlokaliserte a-krimsenter i Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Bodø, Tønsberg og Kristiansand. Sentrene gjennomfører samordnede aksjoner. I tillegg til de samlokaliserte enhetene er det etablert lokale og regionale samarbeidsavtaler mellom etatene flere steder i landet.

Innenfor deler av transportbransjen finner vi forhold som kan karakteriseres som arbeidslivskriminalitet i form av brudd på norske lover om lønns- og arbeidsforhold, trygde-, skatte- og avgiftskriminalitet eller organisert kriminalitet.

A-krimsamarbeidet vil i tiden fremover fortsette å kontrollere deler av transportbransjen med fokus på å avdekke kriminelle nettverk og bakmenn. Det vil også gjennomføres samarbeid med Vegvesenets krimseksjon.

Hvem vi har ført tilsyn med

Oppdragsgivere – bestillere og hovedleverandører

Bestillere av transporttjenester er en svært viktig målgruppe i næringsaktiviteten. Dette på bakgrunn av at deler av transportbransjen er en allmenngjort bransje, og det påhviler derfor kjøpere av slik tjeneste informasjon- og påseplikt. Virksomheter som kjøper transporttjenester er svært viktige aktører for å få bukt med den useriøse og til dels kriminelle delen av bransjen. Se mer om dette nedenfor.

Norske transportører – godstransport

Arbeidstilsynet erfarer at mange av de små virksomhetene i transportnæringen ikke har nok ressurser, eller god nok kunnskap til selv å forebygge de ansattes arbeidsmiljø på en tilstrekkelig måte. Dette gjør at ansatte har større risiko for sykdom, skade eller andre negative helseutfall enn større virksomheter med egne HMS-ressurser. Virksomheter som unnlater å bruke ressurser på arbeid med helse, miljø og sikkerhet kan få en konkurransefordel.

Norske transportører – gods varebil

Med dette menes godstransport med varebiler som har totalvekt under 3,5 tonn. Det har kommet innspill fra partene innen transportnæringen og Statens vegvesen, om at denne delen av næringen har spesielle utfordringer. Arbeidstilsynet mottar også en del tips fra sjåfører og andre om blant annet ulovlig arbeidstid. I Arbeidstilsynets transportsatsing 2015–2017 var ikke denne målgruppen prioritert, men det ble gjennomført noen felles aksjoner sammen med Statens vegvesen, politiet og andre etater i siste del av 2017.

Norske transportører – turbil

Våre erfaringer og tall viser at omlag 80 prosent av turbilvirksomhetene har færre enn fem sysselsatte. Om begrunnelsen for valg av denne målgruppen viser vi til avsnittet «Norske transportører – godstransport».

Utenlandske transportører– godstransport

Tariffavtaler for godstransport på vei ble allmenngjort høsten 2015. Dette gjelder for alle arbeidstakere som utfører godstransport på vei med kjøretøy med totalvekt over 3,5 tonn. Det gjelder også for utsendte arbeidstakere som utfører kabotasje, eller kombinert transport i Norge. For Arbeidstilsynet er dette en viktig målgruppe for å kunne håndheve allmenngjorte bestemmelser.

Utenlandske transportører – turbil

Tariffavtaler for persontransport ble allmenngjort høsten 2015. Allmenngjøringen gjelder for alle arbeidstakere som utfører persontransport med turvogn eller buss når transporten ikke krever tildeling av løyve ved konkurranse etter yrkestransportlova § 8. Dette gjelder også utsendte arbeidstakere fra utlandet når de utfører kabotasjekjøring. Kabotasjekjøring er når en utenlandsk transportvirksomhet driver midlertidig turbiltransport med på- og/eller avstigning i Norge. For Arbeidstilsynet er dette en viktig målgruppe for å kunne håndheve allmenngjorte bestemmelser.

Tema og funn fra tilsyn

Arbeidsavtale

Alle arbeidstakere har krav på en skriftlig arbeidsavtale, uansett om de har fast stilling eller midlertidig ansettelse, og uavhengig av arbeidsforholdets varighet. Arbeidsmiljøloven har minstekrav til innhold i arbeidsavtaler.

Våre tilsyn viser at de fleste har skriftlige arbeidsavtaler, men at disse avtalene ofte mangler viktig informasjon om arbeidsforholdet.

Tema ved tilsyn ¹	Antall tilsyn ²	Andel brudd ³
Er det inngått skriftlig arbeidsavtale med de ansatte?	1709	10 %
Er arbeidsavtalene i tråd med de minimumskrav som fremgår av arbeidsmiljøloven § 14-6?	476	42 %

¹ Viser hvilke kontrollspørsmål som brukes på forskjellige tema.

² Antall tilsyn hvor dette tema er kontrollert.

³ Andel brudd angir andel påviste brudd (avvik) på et kontrollspørsmål som er benyttet i tilsyn.

Arbeidstid

Når det gjelder arbeidstidsbestemmelsene, kan det for denne bransjen være to forskjellige regelverk som gjelder:

1. For transport som er unntatt kjøre- og hviletidsbestemmelsene, gjelder arbeidsmiljøloven kapittel 10.
2. Transport som er underlagt kjøre- og hviletidsbestemmelsene, er unntatt deler av arbeidsmiljøloven kapittel 10. Her gjelder bestemmelsene i forskrift om arbeidstid for sjåførere og andre innenfor vegtransport (FATS).

Våre tilsyn viser at det er en god del brudd på planlegging av arbeidstid som vist i kapittel om «Tema og funn fra tilsyn». I tillegg er det mange brudd på registrering og kontroll av arbeidstid. Forholdene er forholdsvis like for transport som er underlagt, og unntatt, kjøre- og hviletidsbestemmelsene.

Underlagt kjøre- og hviletid – FATS gjelder:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Sørger arbeidsgiver for at all arbeidstid etter FATS registreres for den enkelte arbeidstaker?	1304	22 %
Har arbeidsgiver kontroll med at arbeidstiden til arbeidstakerne er innenfor rammene i forskrift om arbeidstid for sjåførere (FATS)?	330	39 %
Sørger arbeidsgiver for at arbeidstakerne som arbeider mer enn 6 timer, har hvilepauser?	93	2 %
Sørger arbeidsgiver for at arbeidstakere som arbeider mer enn to timer utover alminnelig arbeidstid, får minst en halv time pause i tillegg til den ordinære hvilepausen?	75	3 %
Har arbeidsgiver iverksatt rutine som sikrer innhenting av informasjon fra alle arbeidstakerne om hvorvidt de arbeider for andre arbeidsgivere som driver aktiviteter omfattet av kjøre- og hviletidsbestemmelsene, og sammenstilt arbeidstiden for alle arbeidsgiverne?	283	26 %
Sørger arbeidsgiver for at arbeidstakere som hovedsakelig utfører arbeid om natten, får tilbud om gratis helsekontroll før tiltredelse og deretter med jevne mellomrom?	79	27 %

Unntatt kjøre- og hviletid – arbeidsmiljøloven – gjelder:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Har arbeidsgiver en fortløpende oversikt over hvor mye den enkelte arbeidstaker arbeider?	463	23 %
Har virksomheten rutine for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid?	223	36 %
Har arbeidstaker pauser i samsvar med arbeidsmiljøloven § 10-9 første ledd?	54	2 %
Sørger arbeidsgiver for at arbeidstakere som arbeider mer enn to timer overtid, får pause på minst en halv time?	38	3 %
Har arbeidstaker som hovedsakelig utfører arbeid om natten, fått tilbud om helsekontroll?	41	17 %

Arbeidsplaner

Dersom arbeidstakerne arbeider til ulike tider av døgnet, skal det utarbeides en arbeidsplan som viser hvilke uker, dager og tider den enkelte arbeidstaker skal arbeide.

Våre tilsyn viser ca. 20 prosent brudd på bestemmelse om arbeidsplan. Videre at av de som har utarbeidet planer er det 20 prosent brudd på at det er drøftet med tillitsvalgte. Andel brudd er ganske lik for transport som er underlagt, og unntatt, kjøre- og hviletidsbestemmelsene.

Mange virksomheter oppgir at det kan være svært vanskelig å utarbeide arbeidsplaner på grunn av at transporten er oppdragsstyrt og at det ofte går kort tid fra bestilling til transporten skal skje.

Underlagt kjøre- og hviletid – FATS – gjelder:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Har arbeidsgiver i transportvirksomheten utarbeidet en arbeidsplan for arbeidstakere som arbeider til varierte tider på døgnet?	884	19 %
Har arbeidsgiver drøftet arbeidsplanen med tillitsvalgte før den ble iverksatt?	119	18 %

Unntatt kjøre- og hviletid – arbeidsmiljøloven – gjelder:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Dersom arbeidstakerne arbeider til ulike tider på døgnet, har de da en på forhånd fastsatt arbeidsplan som er utarbeidet i samarbeid med arbeidstakernes tillitsvalgte?	209	20 %
Har arbeidsgiver drøftet arbeidsplanen med tillitsvalgte før den ble iverksatt?	71	15 %

Bedriftshelsetjeneste

Transportbransjen er pålagt å ha godkjent bedriftshelsetjeneste. Årsaken er at den, i likhet med en del andre bransjer, har relativt sett større risiko for sykdommer, skader og psykiske belastninger.

Dette gjelder kun sjåførere i norske virksomheter.

Våre tilsyn viser at 27 prosent ikke har avtale med godkjent bedriftshelsetjeneste mens 36 prosent av de som har avtale med godkjent bedriftshelsetjeneste ikke har noen planer for hva bedriftshelsetjenesten skal bistå virksomheten med.

Erfaringsmessig er det ofte de små virksomhetene som mangler bedriftshelsetjeneste. Videre kan det også synes som at de oppfyller pålegg om å tilknytte seg bedriftshelsetjeneste, men ikke benytter seg av kompetansen til bedriftshelsetjenesten i forbindelse med kartlegging og risikovurdering, dersom det ikke blir gitt konkret pålegg om dette. Tilbakemeldinger vi kan få er at de ser dette som en ekstraskatt, uten at det har noen nytteverdi. Vi har også tilfeller der virksomheter inngår avtale med bedriftshelsetjeneste for å dokumentere at pålegg er oppfylt, for deretter å si opp avtalen.

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Er virksomheten tilknyttet godkjent bedriftshelsetjeneste?	1590	27 %
Er det utarbeidet plan for bedriftshelsetjenestens bistand i virksomheten?	546	36 %

Gjennomgående, dokumentert og sertifisert opplæring

Regelverket opererer med tre ulike nivåer av krav til opplæring:

1. Gjennomgående krav til opplæring

Arbeidsgiver skal alltid sørge for at arbeidstaker er gjort kjent med ulykkes- og helsefarer som kan være forbundet med arbeidet, og for at arbeidstaker får opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig.

2. Krav til dokumentert opplæring

Arbeidsgiver skal gjøre en risikovurdering for å avdekke om arbeidsutstyret krever særlig forsiktighet ved bruk. I så fall skal arbeidsgiver sørge for at opplæring gis av en kompetent person, og at dette blir dokumentert.. Her skal arbeidstaker få praktisk og teoretisk opplæring som gir kunnskaper om alle sider ved arbeidsutstyret, regelverk og bruksanvisning.

Det skal utstedes dokumentasjon på at praktisk og teoretisk opplæring er gitt i henhold til forskrift om utførelse av arbeid. Dokumentasjonen kan være en enkel, signert bekreftelse på at opplæringen er gitt, dato for opplæringen og hva den omfattet.

Arbeidsgiver kan bare sette arbeidstaker til å utføre arbeid med utstyr det er gitt opplæring i.

3. Arbeidsutstyr underlagt krav om sertifisert sikkerhetsopplæring

Dokumentert sikkerhetsopplæring skal gis som sertifisert sikkerhetsopplæring for visse typer arbeidsutstyr. Dette betyr at opplæringen bare kan gis av personer eller organer som er sertifisert til å gi denne typen opplæring. I tillegg er det egne bestemmelser om blant annet HMS-opplæring av ledere og verneombud (se egen oversikt).

Våre tilsyn viser at det er størst andel brudd på dokumentert sikkerhetsopplæring og HMS-opplæring hos ledere.

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Har arbeidsgiver gjennomgått opplæring i helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid?	591	16 %
Har arbeidstaker som er satt til å lede andre, nødvendig kompetanse slik at hensynet til sikkerhet og helse er ivaretatt innenfor lederens ansvarsområde?	69	7 %
Sørger arbeidsgiver for at arbeidstakerne får den opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig for å utføre arbeidet?	533	3 %
Har arbeidsgiver sørget for at arbeidstakerne er gjort kjent med ulykkes- og helsefare forbundet med arbeidet, og at de har fått den opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig for å ivareta sikkerheten på arbeidsplassen?	118	8 %
Er dokumentert sikkerhetsopplæring gjennomført der det brukes arbeidsutstyr som krever særlig forsiktighet ved bruk?	1225	29 %
Er sertifisert sikkerhetsopplæring gjennomført der det brukes arbeidsutstyr som krever dette?	654	4 %

Overtidstillegg

Ved overtidsarbeid har arbeidstakeren krav på et tillegg på minst 40 prosent av avtalt timelønn. Avtale om lavere prosentsats er ikke tillatt. Dersom det avtales et fast tillegg i lønnen som skal dekke opp for overtidsarbeid, må det komme klart fram hva som er vanlig lønn og hva som er overtidsbetaling. Betalingen må minst dekke lovpålagt overtidsbetaling. Det er mulig å avspasere overtid time mot time. Overtidsgodtgjørelsen på minimum 40 prosent skal imidlertid alltid utbetales i tillegg.

Våre tilsyn viser at ca. 30 prosent av sjåførere ikke får overtidstillegg eller at overtidstillegget er mindre enn 40 prosent. Andel brudd er noe større hos virksomheter som har transport underlagt kjøre- og hviletidsbestemmelsene.

Underlagt kjøre- og hviletid – FATS gjelder:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Betaler arbeidsgiver minst 40 prosent tillegg til lønnen for overtidsarbeid?	1205	29 %

Unntatt kjøre- og hviletid – arbeidsmiljøloven gjelder:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Betaler virksomheten minst 40 prosent tillegg til lønnen for overtidsarbeid?	402	23 %

I transportbransjen benyttes det mange forskjellige lønssystemer. Dette kan være for eksempel turpriser eller en grunnlønn med diverse tillegg og bonuser. I mange tilfeller kan det være vanskelig både for arbeidsgiver og tilsynsetater å finne ut hva som faktisk er timelønn som overtidstillegget skal beregnes ut fra.

Periodisk kontroll av arbeidsutstyr

Periodisk kontroll er et ledd i arbeidsgivers systematiske kontroll og vedlikehold, spesielt av arbeidsutstyr som medfører stor risiko for skade ved manglende vedlikehold. Eksempler på dette er bakløfter, spesialpåbygg på renovasjonsbiler og krokkløfter.

Arbeidstilsynet har hatt fokus på dette ved tilsyn i mange år. Tilsyn i 2015–2017 viser imidlertid at det fortsatt er en stor andel brudd på bestemmelsen.

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Har arbeidsgiver sørget for periodisk kontroll av arbeidsutstyr som utsettes for påvirkninger slik at det kan føre til farlige situasjoner?	1101	33 %

Sakkyndig kontroll av arbeidsutstyr

Arbeidsgiver har ansvaret for at sakkyndig kontroll av arbeidsutstyr blir utført av en sertifisert sakkyndig virksomhet. Kran montert på lastebil er et typisk på arbeidsutstyr som skal ha slik kontroll.

Våre tilsyn viser forholdsvis lav andel brudd. Dette kan skyldes at Statens vegvesen og Arbeidstilsynet gjennom flere år har samarbeidet med kontroll av dette. Dersom Statens vegvesen, i forbindelse med sine utekontroller, avdekker at kraner mangler sakkyndig kontroll varsler de Arbeidstilsynet som følger opp dette ved å gi pålegg til virksomheten.

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Kan arbeidsgiver legge frem dokumentasjon på gjennomført periodisk sakkyndig kontroll av arbeidsutstyret?	662	14 %

Verneombud

Alle virksomheter med ansatte skal ha verneombud. Er dere færre enn 10 ansatte, kan virksomheten gjøre en skriftlig avtale om en annen ordning.

Våre tilsyn viser at 30 prosent av virksomhetene ikke har verneombud eller avtalt annen ordning. Av de som har valgt verneombud mangler 40 prosent opplæring av verneombudet.

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Har virksomheten valgt verneombud?	1541	31 %
Har verneombudet gjennomført nødvendig opplæring?	353	40 %
Blir verneombudet tatt med på råd i virksomhetens arbeid i både planlegging og gjennomføring av tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet?	81	10 %

Annet HMS arbeid (avviksregistrering, kartlegging, risikovurdering og tiltak)

Virksomheter skal kartlegge og risikovurdere eget arbeidsmiljø, og det skal lages planer over nødvendige tiltak. Videre skal det være rutiner for registrering av avvik.

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Har arbeidsgiver sørget for at alle personskader som oppstår under utførelsen av arbeidet og arbeidsrelatert sykdom, blir registrert?	86	14 %
Har virksomheten rutiner for hvordan vold, trusler og andre uheldige belastninger skal forebygges, meldes, håndteres og følges opp?	277	17 %
Har arbeidsgiver iverksatt rutine for hvordan avvik (uønskede hendelser) skal meldes og følges opp?	508	14 %
Har arbeidsgiver iverksatt rutiner for å avdekke, forebygge og eventuelt rette opp overtredelser av krav fastsatt i arbeidsmiljøloven?	108	20 %
Har arbeidsgiver kartlagt de farer og problemer arbeidstakerne kan utsettes for i virksomheten og på denne bakgrunn vurdert risikoen for skade på eller fare for arbeidstakernes helse og sikkerhet?	388	36 %
Har arbeidsgiver gjennomført nødvendige tiltak og/eller utarbeidet plan som beskriver tiltak for å fjerne eller redusere farer og problemer i arbeidet?	374	34 %
Har arbeidstakerne tilgang til nødvendig varslings- og kommunikasjonsmidler ved behov for øyeblikkelig hjelp?	529	1 %

Våre tilsyn viser at det er flest brudd på kartlegging, risikovurdering og gjennomføring av nødvendige tiltak, som vist i tabellen over.

Den største andelen brudd finner vi i virksomheter med mellom 5 og 19 ansatte som vist i tabellen under. Det er et litt overraskende at andel brudd hos virksomheter med 1–4 ansatte er så lavt som henholdsvis 14 og 24 prosent.

Resultatet er imidlertid basert på et forholdsvis lavt antall tilsyn.

Kontrollpunkt/virksomhetsstørrelse	Andel brudd	Antall tilsyn kontrollpunktet er benyttet
Har arbeidsgiver gjennomført nødvendige tiltak og/eller utarbeidet plan som beskriver tiltak for å fjerne eller redusere farer og problemer i arbeidet?	34 %	375
1–4 ansatte	14 %	35
5–9 ansatte	46 %	111
10–19 ansatte	43 %	119
20–49 ansatte	21 %	92
50–99 ansatte	33 %	33
100–249 ansatte	7 %	14
250 ansatte og over	6 %	18

Kontrollpunkt/virksomhetsstørrelse	Andel brudd	Antall tilsyn kontrollpunktet er benyttet
Har arbeidsgiver kartlagt de farer og problemer arbeidstakerne kan utsettes for i virksomheten og på denne bakgrunn vurdert risikoen for skade på eller fare for arbeidstakernes helse og sikkerhet?	37 %	394
1–4 ansatte	24 %	37
5–9 ansatte	48 %	117
10–19 ansatte	45 %	122
20–49 ansatte	27 %	98
50–99 ansatte	31 %	35
100–249 ansatte	14 %	14
250 ansatte og over	6 %	18

Håndheving av allmenngjøring

Tariffavtaler for godstransport og persontransport med turbil ble allmenngjort høsten 2015. Arbeidstilsynet håndhever dette regelverket ved å gjennomføre tilsyn både hos norske og utenlandske transportører og hos norske bestillere og hovedleverandører. Før vi begynte med tilsyn i 2015/2016 ble det utarbeidet to veiledere, en for godstransport og en for persontransport med turbil, med informasjon om allmenngjøringene og hvordan Arbeidstilsynet håndhever bestemmelsene. Denne informasjonen er også oversatt til engelsk, tysk, polsk og litauisk.

Tilsyn med transportører – godstransport

Våre tilsyn viser at hos utenlandske transportører har 74 prosent av sjåførene lavere lønn enn allmenngjort minstelønn og 66 prosent har lavere enn allmenngjort diett. Vi ser også brudd hos norske transportører, men en lavere prosentandel og mindre alvorlige brudd.

Norsk godstransport:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Utbetaler arbeidsgiver lønn i samsvar med forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler for godstransport på vei?	780	12 %
Får arbeidstakerne utbetalt diett for transportoppdraget?	470	23 %

Utenlandsk godstransport:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Utbetaler arbeidsgiver lønn i samsvar med forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler for utsendte arbeidstakere som utfører godstransport på vei?	115	74 %
Utbetaler arbeidsgiver diett i samsvar med forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler for utsendte arbeidstakere som utfører godstransport på vei?	109	66 %

Tilsyn med transportører – persontransport med turbuss

Norsk persontransport med turbuss:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Utbetaler arbeidsgiver lønn i samsvar med forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler for arbeidstakere som utfører persontransport med turbil?	26	23 %
Får arbeidstakerne dekket kost og losji av arbeidsgiver?	22	18 %

Utenlandsk persontransport med turbuss:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Utbetaler arbeidsgiver lønn i samsvar med forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler for utsendte arbeidstakere som utfører persontransport med turbil?	58	53 %
Får utsendte arbeidstakerne dekket kost og losji av arbeidsgiver?	58	26 %

Våre tilsyn viser at hos utenlandske transportører har 53 prosent av sjåførene lavere lønn enn allmenngjort minstelønn og 26 prosent har ikke avtale om dekning av kost og losji. Vi ser også brudd hos Norske transportører, men en lavere prosentandel og mindre alvorlige brudd.

Tilsyn med bestillere og hovedleverandører

Informasjonsplikt:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Har bestiller av transporttjenester i kontrakten med transportvirksomheten, informert om at transportvirksomhetens arbeidstakere minst skal ha de lønns- og arbeidsvilkår som følger av allmenngjøringsforskriften for godstransport på vei og/eller persontransport med turbil?	136	71 %
Har hovedleverandør av transporttjenester i kontrakten med transportvirksomheten, informert om at underleverandørs arbeidstakere minst skal ha de lønns- og arbeidsvilkår som følger av allmenngjøringsforskriften for godstransport på vei og/eller persontransport med turbil?	12	50 %

Våre tilsyn viser at 71 prosent av bestillere og 50 prosent av hovedleverandører ikke overholder informasjonsplikten.

Påseplikt:

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Har bestiller av transporttjenester systemer og rutiner for å påse at lønns- og arbeidsvilkår hos transportvirksomheten de kjøper tjenester fra, er i overensstemmelse med gjeldende allmenngjøringsforskrift for transport?	125	82 %
Har hovedleverandør av transporttjenester systemer og rutiner for å påse at lønns- og arbeidsvilkår hos underleverandør de kjøper tjenester fra, er i overensstemmelse med gjeldende allmenngjøringsforskrift for transport?	12	67 %

Våre tilsyn viser at 82 % av bestillere og 67 % av hovedleverandører ikke overholder påseplikten.

Medvirkeransvar

§ 3 i forskrift om arbeidstid for sjåførere sier at avsendere, speditører, leverandører, oppdragsgivere og andre ledd i transportkjeden skal medvirke til at bestemmelsene i forskriften følges.

Internkontrollforskriften § 5 andre ledd nr. 7 sier at virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av forskrifter fastsatt i medhold av arbeidsmiljøloven.

Våre tilsyn viser at 46 prosent av de som bestiller transport (bestiller og hovedleverandør) ikke har rutiner for å ivareta sitt medvirkeransvar.

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Har transportkjøper rutiner som sikrer at transportør kan etterleve forskrift om arbeidstid for sjåførere?	90	46 %

Kontroll og overvåkning

I perioden 2016 til 2017 valgte vi å ta inn kontroll og overvåkning som tema ved noen bedriftstilsyn. Vi begrenset tema til bestemmelsene om arbeidsgivers informasjonsplikt og om kontrolltiltakene var drøftet med ansatte.

Tema ved tilsyn	Antall tilsyn	Andel brudd
Har arbeidsgiver gitt informasjon om formålet med kontrolltiltaket, praktiske konsekvenser av kontrolltiltaket, og antatt varighet til de berørte arbeidstakerne før kontrolltiltaket ble iverksatt?	103	17 %
Er kontrolltiltakene drøftet med de ansatte?	99	25 %

Om Arbeidstilsynets funn

Svært mange transportvirksomheter har gode og ordnede forhold for sine sjåførere. I denne rapporten har vi imidlertid fokus på de avvik vi avdekker i tilsyn.

Brudd på de forskjellige forhold som er vist i rapporten varierer i omfang og alvorlighetsgrad. Det er for eksempel mer alvorlig at en sjåfør ikke har arbeidsavtale, enn at den arbeidsavtalen en sjåfør har, ikke er helt i tråd med arbeidsmiljølovens minimumskrav til innhold. Samtidig ser vi at det i en del arbeidsavtaler er satt opp ulovlige betingelser både med henhold på lønn, arbeidstid og andre betingelser. Det er en dårlig start i et arbeidsforhold.

Vi finner ofte avvik på forskjellige arbeidstidsbestemmelser. Arbeidsgiver har ansvaret for å planlegge sjåførenes arbeidstid, sørge for at arbeidstiden blir registrert og kontrollere at arbeidstiden er innenfor arbeidstidsbestemmelsenes rammer. Dette kan være spesielt krevende innenfor transport som kan måtte forholde seg til forskjellige bestemmelser i kjøre- og hviletidsbestemmelsene, arbeidsmiljølovens kapittel 10 og forskrift om arbeidstid for sjåførere og andre innenfor vegtransport. Dette avhengig av type transport og type kjøretøy som benyttes.

Noen eksempler på avvik:

- Virksomheten viser til at arbeidstidsregistrering er ivaretatt ved at bilen er utstyrt med fartsskriver. Arbeidstilsynet har i flere klagesaker avgjort at data fra fartsskriver i seg selv ikke er tilstrekkelig registrering av arbeidstid. Manglende, eller mangelfull, registrering av arbeidstid gjør at arbeidsgiver, og Arbeidstilsynet, ikke har mulighet for å kontrollere at det arbeides innen lovlige rammer.
- Virksomheten har bra registrering av arbeidstid, men benytter dette kun som underlag til lønnsberegning, ikke for å kontrollere at arbeidstiden er innenfor lovlige rammer.
- Det inngås avtaler om gjennomsnittsberegning av arbeidstid, men mangler systemer for å følge opp at de avtalte betingelser overholdes.
- Det lages ikke arbeidsplaner for sjåførere som arbeider til forskjellige tider på døgnet. Arbeidstilsynet får ofte høre at det nærmest er umulig å lage planer som viser når den enkelte sjåføren skal arbeide. Sjåføren får dermed svært lite forutsigbarhet for når han/hun skal arbeide, og når det er fri.
- Det avtales at overtidstillegg er innbakt i fast lønn. Det er imidlertid ingen system eller rutiner for å kontrollere at det faste tillegget dekker den faktiske overtiden.

Mange virksomheter har svært mangelfulle internkontrollsystemer. De har ingen systematikk i det lovpålagte helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet. Det kan være flere årsaker til det. Manglende interesse, manglende kompetanse, manglende ressurser, med mer. Vi finner også at mange ikke er tilknyttet godkjent bedriftshelsetjeneste, og at mange som er tilknyttet godkjent bedriftshelsetjeneste, ikke benytter seg tilstrekkelig av den kompetansen som bedriftshelsetjenestene har.

Vi mener at dersom virksomhetene i større grad benytter seg av kompetansen hos de godkjente bedriftshelsetjenestene, spesielt i forbindelse med kartlegging, risikovurdering og planlegging av tiltak, så ville dette redusert antall avvik for de fleste typer brudd som er vist i denne rapporten.

Våre tilsyn viser at mange utenlandske sjåfører har ulovlige lønnsbetingelser ved kjøring av kabotasje og kombinert transport i Norge. Både Arbeidstilsynet og Treparts bransjeprogram transport har hatt stort fokus på å lage god informasjon til både norske og utenlandske transportører og norske bestillere om allmenngjøring av tariffavtaler innen godstransport på vei og persontransport med turbuss. Mer samarbeid med andre kontrolletater og politiet har gitt mer effektive tilsyn med utenlandske transportører. Like viktig, eller kanskje mer viktig, er det at norske virksomheter som benytter utenlandske transportører blir seg sitt ansvar bevisst. De må i større grad overholde den plikten de har til å informere, og kontrollere, at de utenlandske sjåførene får lovlig lønn.

Uansett vil det fortsatt være behov for at Arbeidstilsynet fortsetter med veiledning og tilsyn rettet mot transportbransjen.

Gjennomføring av forskjellige typer tilsyn

Her følger en beskrivelse av hvordan vi gjennomfører tilsyn med transportbransjen.

Type tilsyn	Gjennomføring av tilsyn
Tilsyn langs vei med norske transportører. Godstransport og persontransport med turbuss	Tilsyn langs veien foregår på Statens vegvesen sine kontrollplasser eller andre egnede steder. Disse tilsyn utføres hovedsakelig sammen med Statens vegvesen, men også politiet og andre kontrolletater kan være til stede. Denne type tilsyn gjennomføres med både godstransport og persontransport med turbuss. Tilsynet starter med at vi stiller sjåføren en del spørsmål. Vi vil blant annet: • be om skriftlige opplysninger, som for eksempel dokumentasjon på sakkyndig kontroll av kran • stille spørsmål for å få kjennskap til virksomheten og for å få opplysninger som kan være nyttige i det videre tilsynet Etter tilsynet vil virksomheten alltid få en skriftlig tilbakemelding. Her kan vi bekrefte at det vi har kontrollert, er i orden, eller vi kan be om mer informasjon og dokumentasjon. Prosessen foregår i dialog med arbeidsgiver og verneombud/ ansattes representant.
Tilsyn langs vei med norske transportører. Hovedfokus på sikker bruk av bakløftere.	Tilsyn med opplæring og kontroll/vedlikehold av arbeidsutstyr skjer på Statens vegvesen sine kontrollplasser, terminaler eller andre egnede steder. Disse tilsyn utføres hovedsakelig sammen med Statens vegvesen, men også politiet og andre kontrolletater kan være til stede. Denne type tilsyn gjennomføres med lastebiler og varebiler. Tilsynet starter med at vi stiller spørsmål om sjåføren har fått nødvendig opplæring i bruk av påmontert arbeidsutstyr (for eksempel bakløfter og kran) og om sjåføren har med dokumentasjon på opplæring og kontroll/vedlikehold av arbeidsutstyret.

Type tilsyn	Gjennomføring av tilsyn
Tilsyn langs vei med utenlandske transportører. Godstransport.	Etter tilsynet vil virksomheten alltid få en skriftlig tilbakemelding. Her kan vi bekrefte at det vi har kontrollert, er i orden, eller vi kan be om mer informasjon og dokumentasjon. Prosessen foregår i dialog med arbeidsgiver og verneombud/ ansattes representant. Tilsynene foregår på Statens vegvesen sine kontrollplasser eller andre egnede steder. Disse tilsyn utføres hovedsakelig sammen med Statens vegvesen, men også politiet og andre kontrolletater kan være til stede. Denne type tilsyn gjennomføres kun med transport som er innenfor virkeområdet for forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler for godstransport på vei. Tilsynet starter med at vi stiller sjåføren en del spørsmål for å avklare omfanget av kabotasjetransport, lønn, diett og arbeidstid. Etter samtalen med sjåføren vil den utenlandske virksomheten alltid få en skriftlig tilbakemelding. Her kan vi bekrefte at det vi har kontrollert, er i orden, eller vi kan be om mer informasjon og dokumentasjon. Prosessen foregår i dialog med arbeidsgiver og verneombud/ansattes representant.
Tilsyn langs vei med utenlandske transportører. Persontransport med turbuss.	Tilsynene foregår på Statens vegvesen sine kontrollplasser eller andre egnede steder som for eksempel parkeringsplasser ved turistdestinasjoner. Disse tilsyn utføres hovedsakelig sammen med Statens vegvesen, men også politiet og andre kontrolletater kan være til stede. Denne type tilsyn gjennomføres kun med transport som er innenfor virkeområdet for forskrift om allmenngjøring av tariffavtaler for persontransport med turbil. Tilsynet starter med at vi stiller sjåføren en del spørsmål for å avklare omfanget av kabotasjetransport, lønn, avtale om kost & losji og arbeidstid. Etter samtalen med sjåføren vil den utenlandske virksomheten alltid få en skriftlig tilbakemelding. Her kan vi bekrefte at det vi har kontrollert, er i orden, eller vi kan be om mer informasjon og dokumentasjon. Prosessen foregår i dialog med arbeidsgiver og verneombud/ansattes representant.
Bedriftstilsyn hos norske transportører. Generelle tema.	Dette er den mest omfattende tilsynstypen og gjennomføres som et meldt eller uanmeldt tilsyn på virksomhetens kontoradresse. Tilsyn gjennomføres både hos virksomheter som utfører godstransport og persontransport med turbuss. Hos virksomheter som utfører transport som er underlagt kjøre- og hviletidsbestemmelsene gjennomføres tilsyn ofte sammen med Statens vegvesen. Tilsynet gjennomføres ved at vi snakker med ledere, ansatte, verneombud og andre og gjennomgår relevant dokumentasjon på aktuelle tema. Noen aktuelle tema er: • Verneombud • Bedriftshelsetjeneste • Skriftlig arbeidsavtale • Opplæring • Periodisk kontroll av arbeidsutstyr • Arbeidstid for sjåfører • Kjøre- og hviletid • Lønn og diett

Type tilsyn	Gjennomføring av tilsyn
Bedriftstilsyn hos norske transportører. Forebygge arbeidsulykker.	Dette er et mindre omfattende tilsyn en det som er beskrevet over og har stort fokus på hvordan virksomheten jobber for å forebygge trafikkrelaterte arbeidsulykker. Gjennomføres som et meldt eller uanmeldt tilsyn på virksomhetens kontoradresse. Tilsyn gjennomføres både hos virksomheter som utfører godstransport og persontransport med turbuss. Tilsynet gjennomføres ved at vi snakker med ledere, ansatte, verneombud og andre og gjennomgår relevant dokumentasjon på aktuelle tema. Noen aktuelle tema er: • Kartlegging av farer knyttet til bruk av bil i arbeidet • Vurdering av risiko og tiltak for å redusere risikoforholdene • Opplæring • Arbeidstid
Bedriftstilsyn hos norske oppdragsgivere. Godstransport og persontransport med turbuss	Gjennomføres som et meldt eller uanmeldt tilsyn på virksomhetens kontoradresse. Tilsyn gjennomføres både hos virksomheter som bestiller godstransport og persontransport med turbuss eller er hovedleverandør av denne type transport. Tilsynet er begrenset til transport som er innenfor virkeområdet til allmenngjøring for godstransport og persontransport med turbil. Det er viktig at bestillere av transporttjenester stiller krav til sine leverandører for å bidra til å øke seriøsiteten i næringen. Tilsynet vil ha fokus på hvordan dere følger opp de krav og det ansvar som stilles til bestillere. Ved tilsynet snakker vi med ledere, innkjøpsansvarlig og verneombud/ansattes representant. Noen aktuelle tema er: • hvem bestiller kjøper/hovedleverandør transporttjenester fra • bestillers/hovedleverandørs informasjonsplikt når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår som følger av gjeldende allmenngjøringsforskrift for godstransport på vei og/eller persontransport med turbil • bestillers/hovedleverandørs rutiner for å påse at lønns- og arbeidsvilkår hos transportvirksomhet er i overensstemmelse med gjeldende allmenngjøringsforskrift for godstransport på vei og/eller persontransport med turbil • medvirkningsplikt for alle ledd i transportkjeden jf. forskrift om arbeidstid for sjåfører og andre innenfor vegtransport § 3 Etter tilsynet vil virksomheten alltid få en skriftlig tilbakemelding. Her kan vi bekrefte at det vi har kontrollert er i orden, eller vi kan be om mer informasjon og dokumentasjon. Prosessen foregår i dialog med arbeidsgiver og verneombud/ ansattes representant.
Effekttilsyn	Effekttilsyn er et oppfølgingstilsyn hos virksomheter som tidligere har hatt et meldt eller uanmeldt tilsyn på virksomhetens kontoradresse. Hensikten med denne type tilsyn er å måle effekten av det første tilsynet.

Referanser og lenker

Arbeidstilsynets temaside om vår satsning i transport:

www.arbeidstilsynet.no/transport

Treparts bransjeprogram transport:

https://www.regjeringen.no/no/tema/arbeidsliv/arbeidsmiljo-og-sikkerhet/innsikt/sosial_dumping/treparts-bransjeprogram/id2339870/

Informasjonskampanje rettet mot utenlandske godstransportører:

<http://www.mammapresenterer.no/>

Veileder for transportbestillere:

<https://www.vegvesen.no/kjoretoy/yrkestransport/for-transportbestillere>

Felles tilsynsstrategi:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/samarbeid-vil-sorge-for-bedre-kontroll-av-transportbransjen/id2519209/>

www.arbeidstilsynet.no